

Rietveld mocht niet zeuren

Dichtbij klopt het hart van de wereld; Nederland op de wereldtentoonstelling Brussel '58

André Koch, Marjonne van Dijk, Sylvia van Schaik, Peter Wever & Vakgroep Stedebouw en Architectuur Universiteit, Gent
Scriptum Art Publishers, Schiedam 2008

160 p, ill in kleur en z/w, € 24,-
ISBN 9789055945962

Insteek van dit gedegen kunsthistorische en toch leesbare boek is de Nederlandse bijdrage aan de Expo van 1958 in Brussel. Een Nederlands paviljoen en een aanpalend, inmiddels legendarisch Philips-paviljoen, naar ontwerp van Le Corbusier en Jannis Xenakis. Miljoenen Nederlanders bezochten de Expo, waar relatief dichtbij huis een half jaar lang 'het hart der wereld klopte'. Aardige vraaggesprekken van bezoekers en medewerkers geven een mooie indruk van de Expo, geïllustreerd met amateurfoto's. Een toenmalig TU-student werkte mee met Gerrit Rietveld die het leeuwendeel van het paviljoen en de inrichting ontwierp; hij noemt de ontwerper een autoriteit maar nooit autoritair. Nieuw bronnenmateriaal onthult de ontstaansgeschiedenis van de door Rietveld vormgegeven afdeling moderne woninginrichting en de Mondial-projectstoel. Ook debuteerden daar twee gestoffeerde fauteuils van Artifort en een polyester kuipstoel van Gispen. Pijnlijk genoeg wijdde de internationale designers, waaronder het gezaghebbende *Domus*, geen woord aan de Nederlandse moderne woninginrichting met de Rietveld-meubels, Copier-glas en woningtextiel (Rath & Doodeheefver behang met fraai grijs/geelgroen herts-hoornmotief). Teleurstellend, ook omdat de doucheruimte gemaakt uit één stuk polyester bepaald innovatief was. In 1968 zou de Italiaanse ontwerper Joe Colombo hetzelfde doen en daarvoor wel alle credits krijgen.

De textielpresentatie ontwierp Rietveld samen met grafisch ontwerper Jan Bons en Wim Smits, chef-etaleur bij de Rotterdamse Bijenkorf. Sokken en ondergoed

op een grindpad en perspectivisch dikking uitzierende damesbenen, bungelend aan een plafond in een organische tentoonstellingsvormgeving gaven het geheel iets Dali-achtigs en leidde tot de nodige kritiek. Bons ontwierp ook het logo: een dukdalf, passend bij het thema: de strijd tegen het water, technisch verbeeld door een spectaculaire golflagsimulatie. Het Nederlands Architectuur Instituut vond in hun Rietveld-archief een schets voor een circustentachtig bouwsel terug dat het Philips-paviljoen zou moeten worden. Maar deze opdracht was tot ergernis van de Nederlandse architectenwereld, met name Oud, al vergeven aan Le Corbusier. Deze liet Rietveld fijntjes weten dat het paviljoen alleen binnenkant was en daarom geen buitenkant nodig had. Rietveld vond het "wel naar, maar had er geen pijn aan. Ik wist toch wel dat 't Le Corbusiers paviljoen zou worden, ook als ze mijn ontwerp genomen hadden." In het Philips-paviljoen dat recentelijk in gereconstrueerde vorm te zien was, werd een oervorm van multimedia vertoond, lichtbeelden met elektronische muziek van Edgard Varese. Rode draad was een woordloze humanitaire boodschap. De toen nogal omstreden Cobra-schilder Karel Appel kwastte ter plaatse een grote wandschildering in de koepel van de Waterwerken. Na de sluiting van de expo sneuvelde deze onder de slopershamer sneuvelde. Ook voor de andere innovatieve producten was nadien bitter weinig belangstelling. Achteraf bleek dat bezoekers vooral de industriepresentaties en de landbouwafdeling met echte levende have het meest waardeerden. De vormgeving vond men te modern.

– Chris Reinewald

